

Afdeling Beleidsontwikkeling
Koning Albert II-laan 35 bus 30
1030 BRUSSEL
T 02 553 32 43
F 02 553 31 40
beleidsontwikkeling@wvg.vlaanderen.be
www.departementwvg.be

Besluitenverslag werkgroep (Starten met vertrouwenspersoon)

////////////////////////////////////
Datum: 2 december 2019
Auteur: Skrolan Hugens LUS

Werkgroep: starten met vertrouwenspersonen – LUS vzw, Skrolan Hugens en Erik Herrebosch

////////////////////////////////////
Welke weerstanden heb je die je ervan weerhouden aan de slag te gaan met
vertrouwenspersonen? Welke zijn deze? Delen anderen deze ook of zien zij het anders?

Het is meer werk om 'vertrouwenspersonen' preventief uit te leggen. En we weten niet hoe we het moeten aanpakken.

- Veel hulpverleners weten niet wanneer ze een vertrouwenspersoon nu eigenlijk ter sprake moeten brengen. Aan het begin van het traject lijkt het zo snel vergeten, in de loop van het traject wordt er geen tijd meer voor gemaakt.
- De groep is het er over eens dat het zo vroeg mogelijk in het hulpverleningsproces zou moeten ter sprake komen. Liefst al bij aanmelding door het CLB aan de jeugdhulp.
- Good practice:
 - o Steunfiguren systematisch uitnodigen helpt, dan nog is het belangrijk om vertrouwenspersoon als recht regelmatig uit te leggen en dat recht te herhalen.
 - o Systematisch in evaluatiegesprekken/pops... met jongeren bespreken wat de waarde kan zijn en/of ze iemand willen en samen met het kind/jongere iemand zoeken.
 - o Als teamverantwoordelijke: als het niet besproken is, op aangegeven momenten, de hulpverlener vragen om het toch te bespreken.

Wat met mogelijke taalbarrière met anderstaligen?

- Veel mensen zien hier geen probleem in.

Een vertrouwenspersoon kan misschien nog meer polariseren als een jongere niet met zijn hulpverleners kan praten.

- Klopt, maar hij zou ook een bemiddelende rol naar beide partijen kunnen opnemen.

Wat als er op een bepaald moment verontrustende signalen vanuit het kind komen rond de vertrouwenspersoon? Hoe dan aanpakken?

- Bespreken met het kind/jongere dat je denkt dat die persoon niet goed voor hen is en benoemen waarom.
- Als je echt 'verontrustende signalen' hebt, bespreken met de vertrouwenspersoon en/of melding doen, bij de instanties waar je normaal 'verontrustende signalen' meldt.

Vertrouwenspersoon van de minderjarige en de ouders/context.

- Wat als de vertrouwenspersoon en de context niet matchen?
 - Wat als de ouders hier heel negatief tegenover staan?
 - De ouders zullen dat als een aanval bekijken.
 - Wat als de (onbekwame) minderjarige een vertrouwenspersoon wil en dan toch weer niet (omdat de moeder bang is om de afstand met zijn moeder te vergroten)?
- Je kan de kans op slagen van een vertrouwenspersoon doen vergroten door goed in gesprek te brengen met de ouders wat de mogelijke winsten zijn voor het kind of de jongere.
 - o vb: ik vertelde ook niet alles aan mijn ouders, ik had ook andere volwassenen waar ik iets mee besprak, maar dat zegt niets over de band met mijn ouders.
 - o Vb: als jullie bij de consulent zitten, heb jij heel veel gevoelens en kost het al veel energie om met je eigen gevoelens om te gaan. Als er iemand extra bij is, kan die persoon bezig zijn met de gevoelens van de jongere ipv met gevoelens van jullie beiden.
 - Als je luistert naar hun bezorgdheden en deze erkent en eventueel weerlegt dan vergroot de kans op slagen (vb. als een vertrouwenspersoon iets hoort waar hij van vindt dat mama/papa dat moet weten, moedigt hij het kind waarschijnlijk aan het toch te vertellen aan de ouders.)
 - Maak de afspraken met de vertrouwenspersoon duidelijk aan de ouders; wat doet de vertrouwenspersoon en wat doet hij niet?
 - Leg duidelijk uit wat de afspraken zijn met de vertrouwenspersoon, wat gaat die doen met de jongere, wat niet?
 - Je kan ook aan een jongere uitleggen waarom je denkt dat het moeilijk is voor zijn/haar ouders om een bepaalde persoon te nemen. Maar als de jongere toch héél graag een/die vertrouwenspersoon neemt, blijft dat wel zijn recht.

Het eigen netwerk van jongeren is vaak erg beperkt en erg beladen.

- Zie het netwerk van de jongere ruim genoeg. Is er een steunende leerkracht? Een buurman/buurvrouw waar het kind terecht kan? een ouder van een vriendje of een vriendinnetje die wat extra deed/doet voor het kind? > Hen betrekken als steunfiguur helpt hen ook om een rol naar het kind te kunnen opnemen, terwijl ze vaak niet weten wat of hoe ze dat kunnen doen.

Wat met verkeerde waarden en normen bij mogelijke vertrouwenspersoon? Kan je het voorstel van het kind/jongere overrulen?

- Het recht op bijstand is een afdwingbaar recht. Eigenlijk kan je een voorstel niet overrulen, tenzij de persoon die de jongere voorstelt een strafblad heeft of rechtstreeks betrokken is in de hulpverlening.

- Je kan de jongere wel voorstellen om iemand anders te kiezen en hem uitleggen waarom je niet zou kiezen voor die ene persoon.
- Echter, wanneer de jongere toch kiest voor de persoon die jij niet vertrouwt, kan je er niets aan doen.
- Je kan de jongere na een tijdje weer vragen of hij/zij de persoon nog steeds als vertrouwenspersoon wil. Als dat niet meer het geval is, kan je hem/haar schrappen uit het dossier.

Wanneer is de jongere bekwaam/onbekwaam, of beter, in staat om een vertrouwenspersoon aan te duiden?

- Het recht op bijstand is een recht dat een minderjarige zelfstandig kan uitoefenen, bekwaam of onbekwaam (in de juridische betekenis binnen het DRM). Kleine kinderen kunnen vaak al goed aangeven wie goed voor hen is. van wie ze blij worden en wie goed voor hen zorgt en hen graag ziet. Als kinderen dat kunnen, dan kan je hen in staat achten om zelf een vertrouwenspersoon te kiezen.

Wat doe je als kinderen gekwetst worden, de persoon valt weg?
Hoe inschatten dat iemand vertrouwenspersoon wil/kan zijn op lange termijn, 'hechtingsgewijs'?
Wat als de vrijwilliger afhaakt? Wat betekent dat dan voor het kind?

- Het beste kan je iemand uit het ruime netwerk van een kind/jongere zoeken. Die heeft al een band met de jongere. Dat zorgt er al voor dat hij/zij zijn engagement beter kan inschatten.
- Als je niemand vindt uit het eigen netwerk van de jongere, heb je misschien wel een aantal vrijwilligers uit de eigen organisatie die een extra rol willen opnemen naar de jongere.
- Maak goeie afspraken tussen de vertrouwenspersoon en het kind/jongere. (je kan hiervoor de folder van de Vlaamse overheid gebruiken)
 - o Wat betekent 'zich engageren'? Hoe lang denkt die zich te engageren?
 - o Hoe vaak zien ze elkaar?
 - o Hoe nemen ze samen contact op als er iets dringend is? (vb. via Whatsapp)? Het lang gaat het dan duren tot de andere reageert? Hoe komt dat?
 - o Wat doen ze samen? Wat doen ze apart van elkaar?
- Ook werkers/begeleiders/hulpverleners gaan weg. Een kind iemand op voorhand ontzeggen is erger dan iemand laten proberen en eventueel een teleurstelling moeten opvangen.
- Zorg voor een goede begeleiding van de vrijwilliger. Zorg dat je je overlegmomenten organiseert op momenten dat hij/zij kan. Een duidelijk aanspreekpunt voor de vrijwilliger helpt hem/haar zijn vragen/bedenkingen op de juiste plek te krijgen. Een sociale dienst kan een belangrijke rol spelen in de steun van de vrijwilliger.

Wat doe je als de minderjarige niemand kent die die rol op zich wil nemen?

- Als alle mogelijkheden uitgeklaard zijn, kan je samen met de minderjarige de minderjarige aanmelden bij Lus. We gaan dan voor de jongere op zoek naar iemand extra.
- Lus ondersteunt die vrijwilliger om samen met de jongere eventueel het toch aanwezige netwerk te versterken en betrekken.

Samenvattend: tips en trics

HOE START JE?

- Nodig van bij het begin van het hulpverleningsproces altijd steunfiguren mee uit. Ook als er ouders betrokken zijn bij het kind. Het kind heeft recht op bijstand, speciaal voor hem. Het gaat zowel hem, als zijn ouders goed doen.
- Als je er een zaak van maakt om steunfiguren op verschillende manieren te betrekken bij de jongere, kan je makkelijker mee bekijken wie de rol van vertrouwenspersoon op zich neemt.
- Neem een kijkje op mijnvertrouwenspersoon.be voor een filmpje en de folder vertrouwenspersonen zodat je je kinderen en jongeren op een eenvoudige manier kan uitleggen wat een vertrouwenspersoon is.
- Oefen je uitleg in je team.
- Zorg ervoor dat je op alle niveaus overtuigd bent om te werken met vertrouwenspersonen. Maak werk van
 - o Structurele aandacht voor het thema
 - o Zet het in opvolgingsverslagen voor en door kinderen en jongeren.
 - o Geef je teamverantwoordelijken de opdracht om personeel te ondersteunen/aan te moedigen om vertrouwenspersonen te zoeken.
- Verken het netwerk van de jongere regelmatig. Als het kind/jongere iemand wil vragen, sta hem bij om dat samen te vragen. (iemand die er altijd is voor mij, is iets anders dan iemand die als er iets is, altijd binnen de 24 uur reageert op mijn berichtje)
- Zorg ervoor dat je organisatie er systematisch tijd en aandacht aan besteed.
- Help kinderen kansen grijpen. Als er zich een kans aandient, op het moment dat er een relatie goed gaat, spreek de jongere dan aan. Mensen zeggen sneller ja op een situatie waar ze het gevoel hebben dat er perspectief is, dan op een moment dat alles geëscaleerd is en het eigenlijk hoog nodig is om een vertrouwenspersoon te hebben.

OMRING DE VERTROUWENSPERSOON GOED:

- Omarm de 'ongemakkelijkheid' die werken met vertrouwenspersonen met zich meebrengt. Wakkere burgers houden jou en je organisatie fris. Als ze regels bevragen, dan stelt het scherp welke regels er echt toe doen, en over welke regels je compromissen kan sluiten.
- Spreek goed af waar die persoon terecht kan met vragen/bedenkingen.
- Zorg voor een vast geïnformeerd aanspreekpunt binnen je organisatie.
- Zorg dat die bijvoorbeeld weet dat Lus bestaat en ondersteuning biedt.
- Advies: voor inhoudelijk advies kan iedere vertrouwenspersoon in Vlaanderen terecht bij Lus. Voor juridisch advies kan iedere vertrouwenspersoon in Vlaanderen terecht bij 'tZitemzo (vroegere Kinderrechtswinkel). Als de vertrouwenspersoon zich inschrijft voor de nieuwsbrief van Lus blijft die op de hoogte van alle initiatieven die LUS voor vertrouwenspersonen doet.

Wat zijn de belangrijkste conclusies uit de werkgroep?

Er leven nog heel wat vragen en weerstanden. Maar er zijn meestal antwoorden te vinden op die vragen en 'tips en trics' om met dit thema aan de slag te gaan (zie hierboven).

Welke knelpunten wil de werkgroep signaleren? En wat moet er eventueel zeker behouden of versterkt worden?**Heeft de werkgroep concrete suggesties om deze knelpunten aan te pakken? Of andere suggesties om de rechten van minderjarigen, ouders, netwerk verder waar te maken?**

Is het mogelijk om te starten met uitleg over vertrouwenspersonen in scholen? Het thema 'goed omringd zijn' mee te nemen in het vroegste stadium van ondersteuning van kinderen en jongeren?